

3. Намлієва Н.В. Розробка економіко-математичної моделі оцінювання процедур при прийнятті інвестиційних рішень / Н.В. Намлієва // Економіка та держава. – 2009. – № 3. – С. 11–15.

4. Вдовіченко А. Визначення детермінант заощаджень та споживання населення України на основі емпіричного дослідження / А. Вдовіченко // Економіка України. – 2009. – № 9. – С. 40–52.

5. Вдовіченко А. Фінансові ресурси населення та їх вплив на інноваційні процеси в Україні / А. Вдовіченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 207–217.

6. Смесова В.Л. Формування та використання внутрішнього національного інвестиційного потенціалу / В.Л. Смесова // Економіка розвитку. Вісник Київського національного економічного університету. – 2007. – № 2. – С. 34–38.

7. Смесова В.Л. Методичні аспекти оцінки потенційних інвестиційних ресурсів національної економіки / В.Л. Смесова // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – № 3. – С. 37–43.

Отримано 10.02.2010.

УДК 658.152

П.І. Сокурєнко, О.Ф. Кришан

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА УПРАВЛІННЯ УХВАЛЕННЯМ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

У статті визначено основні положення, на базі яких формується інвестиційна політика, а також надано рекомендації, що дозволяють підвищити ефективність прийняття управлінських рішень з питань інвестування.

В статье определены основные положения, на базе которых формируется инвестиционная политика, а также предоставлены рекомендации, которые позволяют повысить эффективность принятия управленческих инвестиционных решений.

Substantive provisions which an investment policy is formed on the base of are certain in the article, and also recommendations which allow promoting efficiency of acceptance of administrative investment decisions are given.

інвестиції, інвестиційний проєкт, інвестиційна політика, управлінські рішення

Інвестиційна політика забезпечує комплексний розвиток країни і врахування інтересів усіх груп інвестиційного процесу. У зв'язку з тим, що інвестиційна політика є ключовим елементом в управлінні прийняттям інвестиційних рішень, теоретичні аспекти її розробки набувають особливого значення.

Враховуючи інтереси учасників інвестиційного процесу, можна виділити основні фактори, що впливають на інвестиційну політику [2]:

1. Необхідність забезпечення довгострокового економічного зростання високими темпами, вдосконалення структури економіки.

2. Очікування основних суб'єктів інвестиційної політики (підприємств і населення). Від очікувань залежить, з одного боку, термін і рівень заощаджень, а з іншого – обсяг і терміни інвестицій.

3. Підвищення конкурентоспроможності країни у світовому господарстві. Цей фактор найбільш значущий для іноземних інвесторів, які оцінюють перспективність вкладень в ту або іншу країну залежно від конкурентоспроможності її на глобальному рівні.

4. Обороноздатність. Цей фактор знижує ризик втрати інвестицій у випадку виникнення військових конфліктів на території країни.

5. Загальна економічна ситуація (рівень інфляції, валютний курс). Стабільність в економіці дозволяє більш ефективно і на довший термін залучати інвестиції.

6. Інвестиційний клімат (законодавство, ризики вкладень в країну і конкретні підприємства, імідж і репутація країни або підприємства як позичальника). Механізм впливу цього фактора близький за формою до механізму впливу загальної економічної ситуації на інвестиційну активність.

7. Рівень життя населення, обсяги споживання. При високому рівні споживання, знижуються заощадження у населення, що спричиняє за собою і зниження інвестицій. Проте, у цьому випадку, можливе збільшення накопичень у підприємств за рахунок великих обсягів продаж і акумуляції значних обсягів прибутку. Але така ситуація можлива за наявності високої рентабельності.

8. Рівень розвитку ринкової інфраструктури. Якщо ринкові інститути не розвинені, то трансформація заощаджень в інвестиції ускладнюється, що веде до зниження темпів економічного зростання.

9. Екологія. На сьогоднішній день екологічний фактор може стати для держави одним з вирішальних при формуванні інвестиційної політики, оскільки стан довкілля дозволяє бажати кращого. Так, за даними Фонду «Громадська думка» 72% населення України не задоволені станом довкілля, природи в місці власного проживання.

Головним негативним фактором населення вважає вихлопні гази транспортних засобів (45%). У великих промислових центрах називають, разом з вихлопними газами, роботу фабрик і заводів (25%). Жителі малих міст і сіл бачать головну причину незадовільного стану довкілля в побутовій поведінці людей, безжальній до природи (37% і 47% відповідно). Таким чином, розробка нових технологій, спрямованих на зниження викидів шкідливих речовин в довкілля може стати одним з пріоритетних завдань інвестиційної політики держави [1]. Грунтуючись на аналізі впливу вказаних факторів, органи державної влади повинні формувати завдання інвестиційної політики, і реалізовувати тактичні заходи для їх досягнення.

Таким чином, сутність інвестиційної політики полягає в тому, що це ключовий спосіб державного регулювання інвестиційного процесу. На неї впливають як економічні фактори (рівень життя населення, конкурентоспроможність країни на світовому рівні, інвестиційний клімат, тощо), так і ряд інших (обороноздатність, екологія).

Для визначення ефективності прийнятих заходів і процесу реалізації інвестиційної політики «post factum», отримання фактичної і аналітичної інформації для розробки нової інвестиційної політики, формулювання її цілей і заходів виробляється оцінка інвестиційного клімату, що характеризує рівень привабливості суб'єкта для інвесторів.

Ми можемо запропонувати такі основні функції інвестиційної політики:

- експертизу інвестиційних проектів;
- формування переліку інвестиційних проектів і визначення пріоритетів для включення їх в різні державні програми;
- формування сприятливого іміджу держави на світовому ринку капіталу;
- розробку і реалізацію гарантійних і заставних механізмів при залученні інвестиції в пріоритетні проекти;

Основними способами і методами реалізації інвестиційної політики можна назвати [3]:

- законодавчу базу (адміністративні способи регулювання інвестиційного процесу);
- прогнозування, державне програмування, моніторинг і регулювання інвестиційного процесу;
- фінансування з бюджету (субсидії і субвенції);
- державне підприємство.

Виходячи з мети дослідження, основну увагу необхідно приділити методам реалізації інвестиційної політики, спрямованої на стимулювання інвестиційного процесу.

Основними суб'єктами інвестиційної політики виступають інвестори і користувачі об'єктів інвестування. Характерною особливістю інвесторів є відмова від негайного споживання наявних коштів на користь задоволення власних потреб в майбутньому на новому, вищому рівні.

В організаційному відношенні процес управління складається з підготовки прийняття і реалізації управлінських рішень. Категорія «управлінське рішення» відображає динаміку управління, дослідження якої пов'язане з розглядом змісту самої дії, а також формування і здійснення процесу управління

У зв'язку з тим, що інвестиційна політика є ключовим елементом усіх інвестиційних рішень, теоретичні аспекти її розробки набувають особливого значення.

У роботах, присвячених цьому питанню, приводяться різні трактування змісту поняття «Інвестиційна політика» [4].

З позицій цього дослідження, інвестиційну політику доцільно розглядати як комплекс заходів і перспектив розвитку інвестиційної діяльності для залучення інвестиційного потенціалу до процесу відтворення, створення оптимальних умов для вкладення інвестицій, забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни.

Такому поняттю інвестиційної політики відповідають принципи її формування :

- єдність правового простору інвестиційної діяльності в країні і активна підтримка інвестиційних процесів;
- створення сприятливого інвестиційного клімату і розвиненої інвестиційної інфраструктури;
- диверсифікація інвестиційних вкладень з урахуванням специфіки розвитку муніципальних утворень;
- змішане (державно-приватне) фінансування високоефективних інвестиційних проектів на конкурсній основі при збереженні суворого контролю за витрачанням бюджетних асигнувань.

У дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів застосовуються чотири методи інтеграції числових значень показників, що характеризують інвестиційний клімат: загальна за сумою місць, що займає кожний відповідний показник; метод «Pattern», зіставлення за формулою багатовимірної середньої, середня геометрична.

Перший метод, найпростіший і наочніший, визначає тільки ранжирування об'єктів за критерієм «краще, гірше». На відміну від цього методу, інші три – середня геометрична, багатовимірна середня і метод «Pattern» дозволяють визначити інтегральні рівневі характеристики.

Патерн-аналіз залежить від вибору системи відліку. У зв'язку з тим, що використання цього методу вимагає кропіткої роботи із створення картографічного матеріалу, його рідко застосовують при створенні рейтингів.

У цій експертно-рейтинговій методиці застосовується останній метод, суть якого полягає в тому, що числове значення будь-якого факторіального показника в середньому по Україні дорівнює 1. У результаті складання отриманих нормалізованих величин визначаються сумарні інтегральні рівні інвестиційного клімату країни. Для того, щоб інтегральний рівень інвестиційної привабливості або його складової частини – інвестиційні ризики з відповідним середнім рівнем, прийнятим за 1, та інтегральні національні коефіцієнти не залежали від кількості показників, що зводилися, сумарні коефіцієнти діляться на кількість інтегрованих показників і перетворюються в приведені інтегральні коефіцієнти рівня привабливості інвестиційного клімату.

З точки зору цілей дослідження такий підхід можна застосовувати для оцінки привабливості інвестиційного клімату і побудови рейтингу інвестиційної привабливості в процесі формування інвестиційної політики. Це дозволить органам управління об'єктивно оцінювати інвестиційні ресурси і ризики при залученні інвесторів і розміщенні інвестицій.

Діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку, а державна політика – на сприяння розвитку країни. У той же час реалізація високоефективних проектів, що характеризуються високою бюджетною ефективністю, дозволяє генерувати нові джерела для інвестицій в більш довготривалі проекти.

Як показники соціально-економічної ефективності інвестиційної політики ми рекомендуємо використовувати оцінку діяльності країни, «результати» (валовий продукт, річний соціально-економічний ефект від реалізації усіх інвестиційних проектів), що відображають його, і витрати-інвестиції.

Більш детально показники соціально-економічної ефективності інвестиційної політики наведено у табл. 1.

ВВП є узагальнюючим показником економічної ефективності і є сумарною вартістю створених товарів і послуг. Співвідношення ВВП із здійсненими інвестиціями відображає рівень економічності перетворення ресурсів в результати (затратний аспект ефективності).

Досягнення цілей інвестиційної політики визначається за результатами за такими показниками, як зміна привабливості інвестиційного клімату, приплив інвестицій на територію, збільшення отриманого соціально-економічного ефекту.

Показники соціально-економічної ефективності інвестиційної політики

Показники	Види інвестиційних рішень			
	Вибір інвестиційної політики	Вибір інвестиційних проектів	Вибір соціальної інвестиційної програми	Вибір інвестиційного портфеля
Економічні показники				
Валовий національний продукт на душу населення	+			
Відношення приросту ВВП за рік до факторів, що його викликали	+			
Річний економічний ефект від реалізації інвестицій	+			
Приріст валового національного доходу	+			
Приріст капіталовкладень у діючих цінах	+			
Приріст капіталовкладень за джерелами	+			
Зміна обсягів підрядних робіт	+			
Зміна обсягів капіталовкладень за об'єктами	+			
Фінансові показники				
Чистий дохід		+		
Чистий дисконтований дохід		+	+	+
Індекс прибутковості інвестицій		+	+	+
Індекс прибутковості витрат		+	+	+
Індекс прибутковості дисконтованих витрат		+	+	+
Потреба в додатковому фінансуванні		+	+	+
Внутрішня норма прибутковості		+		
Модифікована внутрішня норма прибутку		+		
Дисконтований термін окупності інвестицій		+		+
Термін окупності інвестиції		+		+
Соціальні показники у вигляді ефекту від:				
зміни кількості робочих місць		+		
введення у дію житла, об'єктів культурно-побутового призначення		+		
зниження захворюваності		+		
заощадження вільного часу		+		
поліпшення дорожньо-транспортної інфраструктури		+		
зміни рівня освіти		+		
зміни умов праці працівників		+		

Рішення щодо вибору інвестиційної політики оцінюється за допомогою показників, відмінних від використовуваних для оцінки інших інвестиційних рішень і належать до економічної групи. Це пояснюється високою значущістю інвестиційної політики для регулювання інвестицій-

ної діяльності, її загальнонаціональним характером і зв'язками з іншими рішеннями.

Інвестиційна політика ґрунтується на таких основних принципах:

- пріоритети державних інтересів;
- об'єктивності й економічної обґрунтованості рішень, що приймаються;
- відкритості і доступності для усіх інвесторів інформації, необхідної для здійснення інвестиційної діяльності, за винятком випадків, передбачених законодавством щодо інформації, що є державною, службовою, комерційною та іншою таємницею;
- рівноправ'я інвесторів;
- максимальній ефективності використання державних інвестицій, у тому числі коштів, наданих у рамках державної підтримки інвестиційних проектів.

Нині пріоритетними напрямками інвестиційної діяльності в Україні є:

- розробка і впровадження наукомістких технологій, спрямованих на поліпшення екології, енергозбереження, збереження і розвиток ресурсної бази;
- виробництво експортно-орієнтованої продукції та продукції, що витісняє імпортні аналоги;
- розвиток переробних виробництв;
- розвиток транспортної інфраструктури, що враховує розміщення продуктивних сил;
- розвиток машинобудування;
- виробництво і переробка сільськогосподарської продукції;
- розвиток малого бізнесу.

Проте серед них не вказана соціальна спрямованість, що вимагає розробки соціального аспекту інвестиційної політики. Це цілком реально, оскільки пріоритетні напрями інвестиційної діяльності можуть коригуватися.

Учасниками інвестиційних стосунків є Україна, громадяни і юридичні особи, що виконують функції інвестора, замовника, підрядчика і інші функції відповідно до нормативних правових актів країни, регулюючих інвестиційну діяльність.

У рамках інвестиційної політики інвестори мають рівні права на отримання державної підтримки інвестиційної діяльності за умови виконання вимог укладеної інвестиційної угоди

Враховуючи вказане вище ми вважаємо, що при реалізації інвестиційної політики суб'єкти інвестиційної діяльності зобов'язані:

- дотримуватися державного законодавства;
- сплачувати податки й інші обов'язкові платежі, встановлені державним законодавством;
- не допускати проявів недобросовісної конкуренції і виконувати вимоги антимонопольного законодавства;
- вести і подавати бухгалтерську, статистичну й іншу звітність в порядку, встановленому законодавством;
- забезпечувати відповідність інвестиційної діяльності (напрямів, обсягів, форм інвестицій, тощо) укладеній інвестиційній угоді;

- у разі виділення бюджетних коштів на реалізацію інвестиційного проекту використовувати їх за цільовим призначенням;
- виконувати вимоги державних стандартів, норм, правил і інших нормативів, встановлених законодавством;
- дотримуватися встановлених, у тому числі міжнародних норм і вимог, що пред'являються до здійснення інвестиційної діяльності;
- у необхідних випадках мати ліцензію або сертифікат на право здійснення певних видів діяльності відповідно до переліку робіт і порядку видачі ліцензій і сертифікатів, встановлених чинним законодавством.

Список використаної літератури

1. Інформаційний збірник Центру соціологічних та політичних досліджень «Соціополіс». – К.: ДП «ПРЕСА», 2009. – 248 с.
2. Глазунов В.Н. Финансовый анализ и оценка риска реальных инвестиций / Глазунов В.Н. – М.: Финстатинформ, 2003. – 278 с.
3. Музиченко А.С. Державне регулювання інвестиційної діяльності: монографія / А.С. Музиченко. – К.: Науковий світ, 2001. – 345 с.
4. Игошин Н.В. Инвестиции: организация, управление и финансирование / Н.В. Игошин. – М.: Финансы. ЮНИТИ, 2004. – 438 с.
5. Лановий В. Інвестиції та розвиток / В. Лановий, В. Дубровський. – К.: Центр Ринкових реформ, 2002. – 86 с.

Отримано 8.02.2010.

УДК 658.589:334.72:621

В.В. Татарінов

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЇЇ АКТИВІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ)

У статті були розкриті аспекти управління інноваційною діяльністю малих і середніх підприємств машинобудівної галузі, проведений аналіз і дослідження основних проблем малого бізнесу в процесі інновацій.

В статье были раскрыты аспекты управления инновационной деятельностью малых и средних предприятий машиностроительной отрасли, проведен анализ и исследование основных проблем малого бизнеса в процессе инноваций.

The aspects of management innovative activity of small and middle enterprises of machine-building industry were exposed in the article, an analysis and research of basic problems of small business is conducted in the process of innovations.

інноваційна активність, малі підприємства, інновації, інноваційні системи, науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи

Інноваційний шлях розвитку української економіки пов'язаний з вибором напрямів активізації інноваційної діяльності і методів стимулювання технологічних змін в реальному секторі економіки на основі знаходження балансу між раціональними потребами в сучасних